

Utbildningsutskottets yttrande 2023/24:UbU1y

Utgiftsramar för utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 Förslag till statens budget för 2024, finansplan och skattefrågor) samt de motioner som kan komma att väckas om inkomster och utgiftsramar som berör utskottets beredningsområde. Utbildningsutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen och motionerna som gäller utgiftsramen för 2024 samt de preliminära utgiftsramarna för 2025 och 2026 för utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens proposition i dessa delar och avstyrker motionerna.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (S, V, C, MP).

Utskottets överväganden

Utgiftsram för utgiftsområde 15 Studiestöd

Propositionen

Regeringen föreslår i punkt 6 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområde 15 Studiestöd ska uppgå till 30 545 170 000 kronor 2024. Regeringen föreslår även i punkt 9 i denna del att utgifterna för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete preliminärt beräknas till 33 869 respektive 37 396 miljoner kronor för utgiftsområde 15.

Motionerna

I partimotion 2023/24:2654 yrkande 5 i denna del föreslår Magdalena Andersson m.fl. (S) att utgiftsramen för utgiftsområde 15 Studiestöd höjs med 20 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 6 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår i partimotion 2023/24:2385 yrkande 7 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet 2024 höjs med 387 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 8 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Muharrem Demirok m.fl. (C) föreslår i partimotion 2023/24:2733 yrkande 3 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet 2024 höjs med 1 162 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Märta Stenevi m.fl. (MP) föreslår i partimotion 2023/24:2689 yrkande 5 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet 2024 höjs med 1 752 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 6 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

I följande tabeller redovisas dels förslaget till utgiftsram för utgiftsområdet för 2024, dels förslaget till preliminära utgiftsramar för utgiftsområdet åren därefter.

Förslag till utgiftsram för utgiftsområde 15 Studiestöd

Tusental kronor – regeringens förslag i totalt belopp och partiernas avvikelser från regeringen

År	2024
Regeringen	30 545 170

Socialdemokraterna	+20 000
Vänsterpartiet	+387 000
Centerpartiet	+1 162 000
<u>Miljöpartiet</u>	<u>+1 752 000</u>

Förslag till preliminära utgiftsramar för utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor – regeringens förslag i totalt belopp och partiernas avvikelse från regeringen

<u>År</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>
Regeringen	33 869	37 396
Socialdemokraterna	+20	+20
Vänsterpartiet	+447	+527
Centerpartiet	+1 830	+1 842
<u>Miljöpartiet</u>	<u>+1 913</u>	<u>+1 816</u>

Utgiftsram för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Propositionen

Regeringen föreslår i punkt 6 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning ska uppgå till 99 461 047 000 kronor 2024. Regeringen föreslår även i punkt 9 i denna del att utgifterna för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete preliminärt beräknas till 99 362 respektive 99 008 miljoner kronor för utgiftsområde 16.

Motionerna

I partimotion 2023/24:2654 yrkande 5 i denna del föreslår Magdalena Andersson m.fl. (S) att utgiftsramen för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning höjs med 1 825 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 6 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår i partimotion 2023/24:2385 yrkande 7 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet 2024 höjs med 3 164 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 8 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Muharrem Demirok m.fl. (C) föreslår i partimotion 2023/24:2733 yrkande 3 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet 2024 höjs med

5 594 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Märta Stenevi m.fl. (MP) föreslår i partimotion 2023/24:2689 yrkande 5 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet 2024 höjs med 4 367 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 6 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2025 och 2026 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

I följande tabeller redovisas dels förslaget till utgiftsram för utgiftsområdet för 2024, dels förslaget till preliminära utgiftsramar för utgiftsområdet åren därefter.

Förslag till utgiftsram för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor – regeringens förslag i totalt belopp och partiernas avvikelser från regeringen

År	2024
Regeringen	99 461 047
Socialdemokraterna	+1 825 000
Vänsterpartiet	+3 164 000
Centerpartiet	+5 594 000
Miljöpartiet	+4 367 000

Förslag till preliminära utgiftsramar för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor – regeringens förslag i totalt belopp och partiernas avvikelser från regeringen

År	2025	2026
Regeringen	99 362	99 008
Socialdemokraterna	+1 080	+955
Vänsterpartiet	+3 462	+3 441
Centerpartiet	+6 460	+6 662
Miljöpartiet	+4 368	+4 388

Utskottets ställningstagande

Sveriges position som en ledande kunskaps- och forskningsnation ska värnas och utvecklas. Huvudprioriteringarna för politiken är höjda kunskapsresultat, ökad kvalitet och en mer likvärdig utbildning samt att ge goda förutsättningar för att studera på utbildningar av hög kvalitet inom den kommunala vuxenutbildningen, yrkeshögskolan och högskolan. Kompetensbrister ska

mötas och det ska finnas goda möjligheter att utbilda sig, med likvärdig kvalitet, oavsett var i landet man bor. Den akademiska friheten ska aktivt främjas och värnas för att bidra till ett öppet samhälle. Utbildnings- och forskningspolitiken ska svara mot de globala och nationella samhällsutmaningarna. En tydlig inriktning mot hög kvalitet ska prägla såväl forskning och innovation som utbildning. Vetenskaplig excellens är avgörande för att Sverige ska kunna stärka sin konkurrenskraft och ställning som ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer.

Utbildning och bildning ger kunskaper och perspektiv som ger möjlighet till personlig utveckling och skapar förutsättningar för ett aktivt deltagande i ett demokratiskt samhälle. Alla barn, unga och vuxna ska oavsett bakgrund, uppväxtmiljö eller andra förhållanden ges förutsättningar att lyckas med sin utbildning och bli rustade med kunskap, bildning och färdigheter. Ett modernt utbildningssystem möjliggör ett livslångt lärande som ger varje människa möjlighet att kunna växa och fylla på med kunskap under hela livet oavsett var i landet man bor. Studiestödet spelar en betydande roll för möjligheterna till utbildning, och det nya omställningsstudiestödet ger goda möjligheter till vidareutbildning.

För att stärka utbildningen och ytterligare höja elevernas kunskapsresultat behövs fortsatta reformer. Bland annat följande reformer föreslås i budgetpropositionen 2024.

- En förstärkning av det statliga stödet för stärkt kunskapsutveckling (tidigare statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling) för att skolor ska få bättre förutsättningar att sätta in tidiga stödinsatser.
- Insatser för att stärka barns och elevers språk-, läs- och skrivutveckling samt matematiska färdigheter. Detta ska bl.a. göras genom en satsning på böcker till förskolor och skolor samt en förstärkning och utvidgning av satsningar för den pedagogiska personalens kompetensutveckling.
- Bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor för lärare i skolor med socioekonomiska utmaningar.
- Utökade medel till Skolverket för att tidigarelägga införandet av digitala och centralt rättade prov.
- Utökade medel till Skolinspektionen för att Skolinspektionen ska kunna öka sin närvaro och göra fler inspektioner, bl.a. fler oanmälda besök.
- Utökade platser inom yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen.
- En särskild ingenjörssatsning, ett ingenjörspaket, som bl.a. inkluderar utökade platser till civilingenjörsutbildningarna och höjda ersättningsbelopp till naturvetenskap och teknik.
- En strategisk forskningssatsning för att tillsammans med näringslivet stärka möjligheterna att långsiktigt utveckla en stark forsknings- och utbildningsmiljö inom elektrifiering och batteriteknik.
- Utökade medel till Centrala studiestödsnämnden (CSN) för administration av det nya omställningsstudiestödet.

Utskottet anser att regeringens förslag är väl avvägda och föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsramar för utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning för 2024 samt de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdena för åren därefter enligt budgetpropositionen. Motionsförslagen bör avstyrkas i motsvarande delar.

Stockholm den 7 november 2023

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S), Johanna Rantsi (M) och Nadja Awad (V).

Avvikande meningar

1. Utgiftsramar för utgiftsområde 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning (S)

Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Niklas Sigvardsson (S) anför:

Socialdemokraterna föreslår ett systemskifte för svensk välfärd: en helt ny princip för hur skolan, sjukvården och äldreomsorgen ska finansieras. De generella statsbidragen till välfärden ska räknas upp i takt med kostnadsökningarna varje år. I det pressade ekonomiska läget måste varje skattekrona i välfärden användas till att höja kvaliteten och behålla personalen. Marknadiseringen av skolan, sjukvården och äldreomsorgen gör Sverige svagare. Skattepengar rinner iväg till stora vinstutdelningar och styrningen blir svårare och mer kostsam. Samhället behöver ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden.

För att kunna möta segregationen och brottsligheten krävs det att hela samhället mobiliserar. Rättskedjan, socialtjänsten, kommunen, skolan, idrottsföreningar och vuxna. Grunden till ett gott liv är en god och rättvis skolgång. Alltför många barn får inte en ärlig chans i dag – skolegregationen och stöket i skolorna gör att många får vikande studieresultat och får leva med konsekvenserna under många år. Mer resurser behöver vikas till de skolor och kommuner som har de tuffaste förutsättningarna. Vi föreslår därför en större satsning på det statliga stödet för kunskapsutveckling, där tyngdpunkten i fördelningen ska ligga på de skolor som har störst behov.

I Sverige ska barn ges goda förutsättningar att lyckas i skolan, men ändå ser vi att barn ges ojämlika villkor redan från skolstart. Bristande kunskaper i svenska språket försvårar inläringen och förståelsen även i andra ämnen och i senare årskurser. För att motverka segregationen och möjliggöra en bra skolstart för alla barn måste förskolans språkutvecklande arbete förstärkas, i synnerhet i förskolor i utsatta områden. Vi föreslår därför en särskild satsning för språkutveckling och höjd kvalitet till de förskolor i landet som behöver det mest. Vi föreslår också att det införs språkrav och ett språklyft för förskolepersonal. Därtill föreslår vi ett ökat statsbidrag för bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor för lärare i socioekonomiskt utsatta områden.

För att rusta Sverige starkare behöver platserna på vuxenutbildningen öka. Det livslånga lärandet är en grundbult för en stark arbetsmarknad. Sverige har världens bästa system för omställning på arbetsmarknaden genom det omställningsstudiestöd som arbetsmarknadens parter har kommit överens om. Det ger fler löntagare en möjlighet att vidareutbilda sig under trygga ekonomiska förutsättningar. Omställningsstudiestödet är särskilt viktigt när arbetslösheten väntas öka och lågkonjunkturen fördjupas. Vi föreslår därför att CSN ska få mer resurser nästa år för att kunna implementera omställningsstudiestödet fullt ut.

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2023/24:2654 i denna del, medan regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

2. Utgiftsramar för utgiftsområde 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning (V)

Nadja Awad (V) anför:

Sverige står inför mycket stora samhällsutmaningar, inte minst när det gäller skolan. Barns och ungas psykiska ohälsa har kraftigt försämrats under de senaste åren och allt fler unga dras in i kriminalitet. Förskolan och skolan är helt centrala skyddsfaktorer för dessa problem, men det är då avgörande att skolan får de resurser och förutsättningar som behövs. Vänsterpartiet föreslår att de generella statsbidragen ska öka kraftigt 2024 och i takt med inflation, löner och befolkningens tillväxt i olika åldersgrupper de kommande åren. Ökade generella statsbidrag till kommuner är den plattform som krävs för att verksamheterna ska få arbetsro för att skapa en långsiktigt trygg, demokratisk och produktiv utbildningssektor.

Förskolan och skolan är grunden för ett demokratiskt samhälle. Barn och unga lär sig inför vuxenlivet, och skolväsendet ska kompensera för ojämlikheterna i samhället. Resurserna behöver öka för att öka personaltätheten och minska ojämlikheten i barns förutsättningar.

Jag vill se en ny resursfördelningsmodell för gymnasieskolan, grundskolan och förskoleklassen som är mer kompensatorisk. Det likvärdighetsbidrag som finns i dag behöver stärkas och möjligheterna för skolans huvudmän att motverka likvärdighetsbidragets kompensatoriska effekt behöver minska. Den exakta utformningen av den nya modellen behöver utredas tillsammans med andra reformer för att stärka skolans kompensatoriska uppdrag.

Alla barn i Sverige ska erbjudas likvärdig tillgång till förskola. Eftersom förskoleavgiften kan utgöra ett hinder för hushåll med små resurser vill jag genomföra en riktad sänkning av den. Förslaget innebär att det införs ett statligt finansierat fribelopp i förskoleavgiften. För att fler barn ska kunna ta del av fritidshemmens viktiga verksamhet föreslår jag även att ett fribelopp införs för fritidshemsavgiften så att de med låga inkomster betalar en lägre avgift än i dag, enligt samma utformning som för förskolan.

Jag vill även se en särskild satsning på ökad personaltäthet i fritidshemmen där behoven är som störst. Det skulle förbättra möjligheterna att bedriva en meningsfull verksamhet med hög pedagogisk kvalitet.

Gymnasieskolan är en frivillig skolform, men samtidigt är en gymnasieexamen en avgörande nyckel till arbetsmarknaden och ett vuxenliv med egen försörjning och god hälsa. Därför behöver gymnasieskolans uppdrag och arbetssätt tydligt utgå från målsättningen att alla ska slutföra en gymnasieutbildning eller motsvarande inom andra skolformer.

Nuvarande resursfördelningssystem för högre utbildning har snart funnits i 30 år. I dag får utbildningarna en finansiering som styrs av en prislapp där

olika utbildningar får olika anslag. Sedan prislappssystemet infördes 1993 har visserligen vissa justeringar i beloppen gjorts, men modellen bygger på utbildningarnas kostnader i början på 1990-talet. Jag anser att dessa prislappar behöver ses över och finansieringssystemet göras om så att finansieringen följer högskolans och utbildningarnas behov och förändringar i kostnader.

Genom forskning skapas ny kunskap. Denna kunskap är viktig för att utveckla ekonomin, skapa arbetstillfällen, förbättra välfärden och skapa ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Forskning behövs även för att utsätta vårt samhälle för kritisk granskning i syfte att utveckla demokratin och kultur- och samhällslivet. Därför behövs ett ökat stöd till den fria forskningen. Vänsterpartiet stöder en sammanhållen forskningspolitik och står bakom ambitionerna om en mer jämställd akademi. Styr- och resursutredningens resonemang om forskningsmedel tydliggjorde att lärosätenas anslag för forskning behöver öka. Jag vill avsätta ytterligare medel till forskning, genom en förstärkning av basanslagen. Denna satsning är inte styrd eller riktad utan används på de sätt som lärosätena anser mest lämpligt.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2023/24:2385 i denna del, medan regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

3. Utgiftsramar för utgiftsområde 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning (C)

Niels Paarup-Petersen (C) anför:

Utbildning är en grundsten för vårt demokratiska samhälle. Den kunskap och de förmågor som förmedlas i skolan är helt avgörande – såväl för individens livsresa som för samhället i stort och Sveriges konkurrenskraft. Utbildningen ska hålla hög kvalitet, från förskolan ända upp till universitets- och forskningsnivå. Vårt utbildningssystem behöver svara upp mot efterfrågan på kompetent arbetskraft och möjliggöra för yrkesväxling. Utbildningsväsendet behöver i större utsträckning samverka med samhälle och näringsliv så att utbildningar, såväl akademiska som yrkesinriktade, blir mer verklighetsnära och relevanta för arbetsmarknaden. Högre utbildning behöver komma hela landet till del.

Jag vill att fler barn ska få möjlighet att delta i förskoleverksamheten. Barn ska erbjudas plats oberoende av om föräldrarna arbetar eller inte. Bristen på förskollärare är dock ett hinder för att kunna utöka förskoleverksamheten. För att höja kvaliteten i förskolan vill jag stärka yrkesstatus, arbetsvillkor och utbildning för förskolans personal genom ett brett kompetenslyft.

Elevernars kunskaper ska höjas genom hela utbildningssystemet. Det är avgörande för att motverka ett växande utanförskap. Jag vill även se en stärkt och utbyggd elevhälsa som arbetar förebyggande.

Läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevens framgång i klassrummet. Centerpartiet ser att det fortfarande finns ett behov av att höja

läraryrkets status. En del i det är en bra och utmanande lärarutbildning som tydligt är knuten till aktuell forskning.

Jag vill se ett skolpengssystem som bättre tar hänsyn till skolors olika ansvar och elevers behov, där kommuner ersätts för deras faktiska kostnader, som att se till att alla barn får en utbildning och att upprätthålla driften av små skolor. Oseriösa huvudmän som inte lever upp till skollagens krav underminerar välfärdens legitimitet. Friskolereformen måste därför reformeras.

Gymnasieskolan ska vara en arena där elever lär för livet, i en miljö som är anpassad efter varje individs behov och förutsättningar. Därför är kopplingen mellan gymnasiet och arbetsmarknaden central, oavsett om du läser ett högskoleförberedande eller yrkesförberedande program.

Våra yrkesliv blir längre. För att fler ska kunna och vilja arbeta längre tid måste det bli lättare att byta karriär senare i livet. Jag vill därför ha en vuxenutbildning som gör det lätt för människor att läsa in behörighet till yrkeshögskola och högskola. Jag vill samtidigt att yrkeshögskolan byggs ut och att antalet korta kurser blir fler.

Tillgång till högre utbildning av god kvalitet i hela landet ökar människors möjligheter till jobb och trygghet, samtidigt som det gynnar näringslivet och vår gemensamma välfärd. Jag vill verka för att lärosätena ska bli mer autonoma, finnas i hela landet och ges ytterligare möjligheter att utforma sin verksamhet efter regionala förutsättningar. Den akademiska friheten och yttrandefriheten måste bevaras. Vi måste också ta vara på den nya tekniken och digitaliseringen som möjliggör fler distansutbildningar och som i kombination med kommunala lärcentrum gör högre utbildning tillgänglig för fler.

Svensk forskning behöver stärkas för att stå sig i den internationella konkurrensen. Vi behöver skapa attraktiva forsknings- och innovationsmiljöer och bättre villkor för företag att bedriva forskning i Sverige. Samverkan mellan lärosäten och med näringslivet är viktig för vår konkurrenskraft och behöver därför stärkas.

De riktade statsbidragen till skolans verksamhet skapar så mycket administration för skolsektorn att de ofta inte ens söks av kommunerna. Därför väljer Centerpartiet att i stället ge ett brett bidrag till skolan som tillför de resurser som behövs för att upprätthålla och utveckla skolans verksamhet i hela landet. Sektorsbidraget tillför ett nytt fokus på landsbygden i statens satsningar på skolan. Det viktas både utifrån socioekonomiska faktorer och kommunernas gleshet.

För att öka genomströmningen och få fler i arbete vill Centerpartiet ha ett mer flexibelt studiemedelssystem, som premierar studenter som avslutar sina studier före utsatt tid men också är anpassat för dem i behov av lägre studietakt. Det ger fler möjligheten till en utbildning som leder till jobb. Jag vill också bl.a. höja anslagen för studiemedel till yrkeshögskolan och till omställningsstudiestödet samt så att den s.k. fribeloppsgränsen för lånedelen av studiemedlet kan avskaffas.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2023/24:2733 i denna del, medan regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

4. Utgiftsramar för utgiftsområde 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning (MP)

Camilla Hansén (MP) anför:

Svensk skola ska vara en skola för alla och staten måste ta ett större ansvar för en likvärdig skola med stark kunskapsutveckling. Sambandet mellan skolmisslyckanden och fattigdom, utanförskap och kriminalitet är starkt och väl belagt i forskningen. Det är också viktigt att skapa ett rättvist skolval för att motverka segregationen. Vi måste sätta stopp för vinstutdelningen eftersom den driver på segregationen och ökar ojämlikheten mellan skolor.

Skolan ska vara en inkluderande miljö och ge förutsättningar till alla barn att lära sig. Jag vill därför att elevhälsan byggs ut, att modersmålsundervisningen förstärks, inte minst i nationella språk, och att det införs bemannade skolbibliotek på alla skolor. Vidare vill jag satsa på fri frukost till elever i grundskolan och gymnasiet.

Förskolan har en viktig roll i att kompensera för skillnader i barns uppväxtvillkor. Jag vill därför att alla barn som inte går i förskolan aktivt ska erbjudas en förskoleplats och att kommunerna ska följa upp de barn som inte tar del av förskolan. Jag vill också inrätta ett likvärdighetsbidrag för förskolan. Detta ska komma alla förskolor till del, men fördelas utifrån ett socioekonomiskt index.

Fritidshemmet är ett viktigt komplement till skolan och kan fylla en viktig roll i att stötta de barn som har tuffast förutsättningar att klara skolan, men de barn som har störst nytta av fritids saknar ofta rätten att gå där. Ett barn med långtidsarbetslösa föräldrar eller som av andra skäl befinner sig i en utsatt miljö riskerar att gå miste om fritidshemmets stöd eftersom det i dag bara är barn vars föräldrar arbetar som har rätt att gå där. Jag vill ge alla barn rätt till fritids och samtidigt stärka kvaliteten och likvärdigheten.

Miljöpartiet vill lansera ett grönt kunskapslyft i syfte att underlätta teknik- och kompetensskifte och omställningen till en hållbar arbetsmarknad. Lyftet bör genomföras som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom vuxenutbildning, yrkeshögskola, gymnasieskola och högskola i syfte att motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga. Jag vill även se att nyanlända snabbt kan lära sig svenska och vara en del av arbetsmarknaden.

Utöver mer resurser till skolan är lärarlönerna viktiga för att locka fler att vilja bli lärare. Jag vill också höja anslagen för att satsa på vidareutbildning, bl.a. av obehöriga lärare.

Vidare vill jag stärka alla barns tillgång till kultur i skolan, bl.a. genom att återinrätta estetiska ämnen på alla gymnasieprogram och öka tillgången till kulturupplevelser för barn och unga från förskola till gymnasium.

Sverige ska vara ett land där alla har möjlighet till livslångt lärande. Vår ställning som kunskapsnation bygger på en välutbildad befolkning och på forskning av hög kvalitet. För Miljöpartiet är det självklart att samtliga lärosäten och regioner där den verksamhetsförlagda utbildningen och kliniska forskningen äger rum har lika villkor. Det innebär att alla lärosäten ska få ersättning för antalet helårsstudenter på samma beräkningsgrund.

Studenter är en grupp med mycket små ekonomiska marginaler och den ekonomiska stressen påverkar många studenter negativt. En höjning av studiemedlet skapar bättre förutsättningar för att fler ska välja att vidareutbilda sig och för att de som väljer att göra det ska klara sig ekonomiskt.

En arbetsmarknad i förändring kräver en utbildnings- och arbetsmarknads- politik som ger människor goda möjligheter att välja en ny väg i karriären mitt i livet. Omställningsstudiestödet är en väg som arbetsmarknadens parter kommit överens om. Jag vill höja anslaget till CSN så att myndigheten ges resurser för att handlägga inkomna ansökningar om omställningsstöd. Jag vill också bl.a. utöka antalet studiemedelsberättigade veckor för dem som återvänder till studier senare i livet.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2023/24:2689 i denna del, medan regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.